

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

Dins Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

ADMINISTRACIÓ:

St. Bernat, 5, Pral. 2.^a
CIUTAT DE MALLORCA

Administrador: Juan Riuort.

LA AURORA

A ON LA VENEN?

A Mallorca: Camerare Antoni Fiol Ferrer, 5.

A Palma: Llibreria d'En Guasp Meroy, 6.—Taller d'encuadernacions d'En Francesc Ferrer Sta. Eulària, 25.—Llibreria de N. Ernest Frau, Brossa.—Llibreria Amengual y Muntaner.

Surt cada dissapte per donar ventim i altres erbes an es qui s'ho guany

Per D. Benet Pons

Aqueix bon senyor, en lloc d'endressar-mos sa seua contesta a s'article que dia 9 li dedicàrem sobre lo de s'edifici de Monti-Siòn, l'envià an el *Correo de Mallorca*, que mos havia traduït tal article; i com *Correo de Mallorca* li hagué contestat lo que cregué del cas, llavò dia 15 li ocoregué a D. Benet enviar a LA AURORA una contestació, i l'envià an es repartidor que tenim a Manacor, que la mos remetè quant ja teniem LA AURORA plena. ¿Com així no se ficà D. Benet en que ja fa mesos que LA AURORA se publica a Ciutat, no a Manacor?

Deixant anar això, que no té gaire importància, vegem què és lo que contesta D. Benet an es nostre article de dia 9.

D. Benet dins es seu comunicat de 30 d'agost dalt *Correo de Mallorca* digué que Monti-Siòn era «el edifici en que desde 1887 está instalado el Instituto de segunda enseñanza, cuestión de hecho aceptada por ambas potestades al no reclamar contra este estado de cosas con motivo de la celebración del Concordato entre el Gobierno de su S. M. la Reina D.ª Isabel II y S. S. el Papa Pío IX».

¿Què és això més que dir que es Concordat se celebrà per determinar quines eren ses propietats de l'Esglesia dins Espanya, quina extensió tenien, fins a on arribaven, per on passava sa partió de cada una? Si es Concordat no se celebrà per això, ¿com el pot invocar D. Benet per dir que, no havent reclamat l'Esglesia sobre s'edifici de Monti-Siòn quant ieren es Concordat, l'Esglesia «acceptà» que tot lo que ocupava s'Institut, no era de l'Esglesia sino de s'Estat? Per lo mateix, D. Benet suposà que es Concordat el feren per determinar quines eren ses propietats de l'Esglesia, fins a on arribaven, quina extensió tenien i per on passava cada partió. Si es Concordat no foch per això i per que l'anà a retreure D. Benet en sa qüestió de Monti-Siòn? Per lo mateix jo D. Benet! s'escopeta vos ha feta fetxida per aquest vent; es Concordat no serveix per resoldre sa qüestió de Monti-Siòn; s'anar-lo a treure no venia a lloc. Fonc una... distracció vostra, i vos té més compte no parlar-ne pus.

En quant a lo que deis que no hem de creure que ses Autoritats Esglesiàstiques deixassen de reclamar a s'Estat tot lo que consideraven come d'elles de s'edifici de Monti-Siòn, sols vos direm que ses Autoritats Esglesiàstiques són un model de prudència, de mansuetut i de mirament envers de s'Estat i que sempre han tengut per norma evitar conflictes i entreversos, i que deixen de fer moltes de reclamacions de drets d'elles si preveuen que no les han d'atendre per dificultats reials o imaginaries que los posin; i tal actitud magnànima de ses Autoritats Esglesiàstiques no està gens garrir voler-la fer servir per suposar que significa renúncia o perdua de cap d'aquells drets. No, no sou capaç, Don Benet, de citar-mos cap acte de s'Autoritat Esglesiàstica de Mallorca ni de Roma que signifiqui, que suposi que l'Esglesia mai haja regonegut que tot lo que ocupava s'Institut de 2.ª Ensenyansa, fos de s'Estat. ¿No ocupava s'Institut ets alts de la Sacristia de l'esglesia? ¿Com poria s'Autoritat Esglesiàstica regoneixer mai que ets alts

de la sacristia no fossen seus? ¿Qui no sab que es Catedràtics de s'Institut, si no tots sa major part, pretenien que era seua l'esglesia i tot? No, no sou capaç, D. Benet, de citar mos cap acte que naja fet mai s'Autoritat Esglesiàstica de Mallorca o de Roma que signifiqui regoneixement ni acceptació de que siga de s'Estat tot lo que ocupava s'Institut de 2.ª Ensenyansa. La divisió entre lo de Monti-Siòn que és de l'Esglesia i lo que és de s'Estat, mai l'havien feta; no havien ficada mai sa partió; i això és lo que que ha fet aqueixa Reial Orde, que se veu jo Don Benet que vos ha posada tanta de terra a s'escudella, Reial Orde que no és contra s'Ajuntament ni contra negú, tota vegada que se concreta a ficar sa partió entre lo que és de l'Esglesia i lo que és de s'Estat, partió que pertocava ficar per porer s'Estat llavò cedir lo seu an es qui voldrà.

No, D. Benet, no deim ni hem dit mai que s'Autoritat Esglesiàstica pretenga ni reclam que s'Estat regonega come de l'Esglesia tot s'edifici de Monti-Siòn. Dins sa qüestió de sa propietat radical d'aqueix edifici que es Jesuïtes alsaren amb ses almoines des feels i que per lo mateix és un edifici absolutament esglesiàstic, en son origen, dins aquesta qüestió no hi volem entrar, la dexam de banda; mos col·locam dins sa situació legal actual, i deim que aquí no hi ha més que una qüestió de delimitació, d'afitament de partió entre lo que és de l'Esglesia i lo que és de s'Estat, i que negú més que l'Esglesia i s'Estat la poren resoldre, negú més que l'Esglesia i s'Estat hi poren intervenir; s'Ajuntament de Ciutat ni negú altri hi tenen veu ni vot, en no esser per demanar a s'Estat ellò que s'Estat regonega per seu.

Tot lo altre que mos retreis jo D. Benet! sobre un manifest de 1 de maig de 1841 des Govern Espanyol i lo que vos embolicau des Reis Catòlics i En Carles V i En Felip II i es demès re's Felips d'Espanya respecte d'alguns Papes i d'En Carles III, i des Jurats de Mallorca des sigle XVI, res de tot això fa p'es nostre cas. Vos mateix amb sos vostros amics de s'Ajuntament regoneixeu que s'edifici de Monti-Siòn és de s'Estat, i per això acudiu a s'Estat per que el vos cedisca. Acalarem es cap si el vos cedeix; però sempre haureu de convenir en que, per cedir-lo-vos, primer s'Estat ha de ficar és lo que seu dins tal edifici; i voltros no sou qui per anar a dir a s'Estat lo que és seu ni fins a on arriba lo seu. ¿Quina personalitat tenin voltros per anar a corregir la plana a s'Estat? Cap, que sapiguem! Això sí que és voler esser més papistes que el Papa!

Just una altra cosa vos volem dir sobre sa vostra contestació: que anau ben calsat per aigo en lo que deis que el Sr. Reynés, s'Arquitecte Provincial, es seu dictamen de delimitació de s'edifici de Monti-Siòn el fundà en «un dato gratuito». Negam en rudes que el Sr. Reynés se fundàs en res «gratuit». Aquí lo únic «gratuit» jo Benet! és aqueixa afirmació vostra. Una afirmació així no se fa mai sense proves; i vos no n'heu al·legada cap de prova que fundi sa greu acusació que dirigiu an el Sr. Reynés. ¿Quina persona formal fa gens de cas d'una acusació sense proves?

Resum de tot això: que queda en peu tot quant diguérem a D. Benet dia 9.

Altres pic es Filisteu

Dijous de s'altra setmana, dia 21, tornà treure es nas dalt *La Ultima Hora*, no per contestar a ses raons que li hem donades de que es catalans no tracièn d'explotar ets escriptors mallorquins, de que es mallorquins som de nissaga catalana, i de que ets aragonesos no prengueren part en sa conquesta i població de Mallorca, questions totes que es Filisteu mos ha mogudes i no ha pogudes ni sabudes sostenir; ni tampoc diu mitja paraula de s'altra qüestió que mos mogué sobre si es Català i es provensal antic eren sa mateixa llengua. En lloc de fer tot això, mou una nòva qüestió tractant de discutir sa personalitat d'aquell amic seu de tota la vida que tant inconsiderament atacà dia 11 de juliol damunt *La Ultima Hora*, sense que aquell amic li hagués donat cap motiu. Ja diguérem dissapte passat que no estàvem disposats a seguir es Filisteu en totes ses questions que li passàs p'es carabassot de moure-mos, sense contestar mai a res de lo que l'ideim, sense sortir mai des terreny des personalisme desenfreit i insolent. ¿Vol discutir amb noltros es Filisteu? Que contest primer a totes ses raons i proves que li hem etzibades en ses questions que mos ha mogudes sobre catalanisme, nissaga des mallorquins, conquesta i població de Mallorca i relacions des Català amb so provensal antic. Fins que hu fassa així, que no esper que contestem en seus dois mentides, impertinències i desenfreitament.

A «La Vanguardia Balear»

Mos sab greu haver de sortir contra aqueix confrare perque ha defensades una partida de coses que nos eren simpàtiques; però dissapte passat en digué unes quantes que no poren anar ni en rudes, sobre s'edifici de Monti-Siòn. *La Vanguardia Balear*, després de dir que protesta de s'acort de s'Ajuntament de Ciutat encaminat a recórrer de sa Reial Orde de delimitació de s'edifici de Monti-Siòn, perque diu que «Ajuntament no és part» en tal delimitació, diu que «ha de protestar també contra dita R. O. i contra es dictamen de s'arquitecte D. Guillem Reynés, que considera tendències, si són exactes» ets «informes» de *La Vanguardia*.

Aquí està sa trevelada de *La Vanguardia*, que sense «informes» «exactes», sense haver aclarit bé si eren «exactes» es seus «informes», suposa que el Sr. Reynés, per donar es dictamen que donà sobre aquella delimitació, «se valgué» d'un borrador d'una relació o inventari de bens de s'Estat, un d'aquells «borradores» que «amb freqüència se feien inventant datos per per no haver-los d'anar a cercar».

Tal acusació an el Sr. Reynés és gravíssima, més ben dit, ho seria si fos fundada; però com és absolutament gratuïta, com és senzillament falsa, no mereix més que es més solemne despreci.

Mos consta que el Sr. Reynés, per donar es dictamen sobre sa delimitació de s'edifici de Monti-Siòn, no se serví de més datos que es que li donà el Sr. Director de Propiedats i d'Imposts en l'ofici que li remetè comanant-li tal dictamen de part de l'Ilm. Sr. Delegat d'Hisenda. Això ni més ni pus hi hagué!

¿Com pot idò *La Vanguardia* fer l'acusació que fa an el Sr. Reynés? ¿S'atrevirà *La Vanguardia* a dir que el Sr. Director de Propiedats i d'Imposts dins una Comunicació Oficial «inventa datos», «per no haver-los d'anar a cercar»? Això, Sra. *Vanguardia*, és senzillament una atrocitat, que vos fa molt poc favor.

¿I a on treu cap anar a dir, com deis, que el Sr. Reynés amb so seu dictamen «volgué» «fer un regal an es Jesuïtes», donant-los un bossí de Monti-Siòn? Que quatre republicanetxos o anti-clericaletxos afiquin es Jesuïtes en tot això, se comprèn; lo que no se comprèn que hu fassa un periòdic que s'és demostrat afecte a la Companyia de Jesús. Es Jesuïtes no són part en tot aquest cabermoni de Monti-Siòn. Ses parts són exclusivament l'Esglesia i s'Estat, s'Autoritat Diocesana i es Govern, i negú pus. Es Jesuïtes no han demanat res come tals a s'Estat; es l'Esglesia de Mallorca, és s'Autoritat Diocesana de Mallorca que s'és entesa amb s'Estat, amb so Ministre d'Hisenda; per això sa Reial Orde en qüestió se comunicà just a s'Autoritat Diocesana per via de sa Delegació d'Hisenda de Balears.

A on treu cap, idò, aficar-hi es Jesuïtes? ¿a on treu cap aficar los-hi un periòdic que vol passar per afecte an es Jesuïtes?

Se veu que *La Vanguardia* no estava clara de cap com escrigué això, allà on diu que el Sr. Reynés s'havia de «limitar a dirimir el plet». ¡Quin do! El Sr. Reynés, Sra. *Vanguardia*, no estava cridat «a dirimir el plet», sino a donar dictamen come arquitecte; i un dictamen que s'Autoritat demana a un tècnic, no és estat mai més que un dictamen, mai és estat la sentència que «dirimeix el plet». És l'Autoritat que l'ha de «dirimir» tenint en compte el dictamen tècnic, sense obligació de subjectar-s'hi.

Trobam gros que *La Vanguardia* sopec d'aquesta manera. Confrare, vos convò badar més ets uis i anar més alerta, si no vos valeu fer mal-bé s'olleta des cervell.

I ¿què heu d'anar a invocar sa prescripció de que fa tants d'anys que s'Institut ocupava s'edifici de Monti-Siòn? ¿Negareu que ocupava ets alts de la sacristia de l'esglesia? ¿I per això ets alts de la sacristia han d'esser de s'Estat?

Aquí lo que hi ha, allò que ja hem dit altres vegades: que l'Esglesia i s'Estat ocupaven s'edifici de Monti-Siòn sense haver afitat, sense haver delimitat mai lo que era d'un i lo que era de s'altre ni per on passava sa partió d'un ni sa partió de s'altre, fins que és venguda aqueixa Reial Orde a posar fi a tal estat d'indeterminació i de confusió, delimitant ses dues propietats, ficant sa partió entre una i altra. Per lo mateix no procedeix sa protesta de *La Vanguardia* ni es recurs de s'Ajuntament contra tal Reial Orde, i molt manco procedeix s'actitut de *La Vanguardia*, allà on vol passar per afecta an es Jesuïtes.

Lo que vos hem dit, confrare *Vanguardia!* és cosa d'anar més uis espolsats per no exposar a una desgracia s'olleta des cervell.

Els Srs. Canals i Feliu i s'edifici de Monti-Siòn

Ja sabeu que s'Ajuntament de Ciutat comanà an es dos notables missers ciutadans D. Marià Canals i D. Josep Feliu un dictamen facultatiu sobre si procedia o no recórrer de la Reial Orde de dia 10 de juny que delimita s'edifici de Monti Siòn. Aqueis dos se nyors acceptaren s'encàrrec, estudiaren es cas detengudament, pesaren sa cosa, i devers dimars entregaré an el Sr. Bal-le dit dictamen, declara t que troben que no procedeix tal recurs per la via contenciosa-administrativa contra la Reial Orde de 10 de juny delimitadora de s'edifici de Monti-Siòn entre l'Esglesia i s'Estat.

ENTREVERSOS

DE

L'Amo'n Llorens Caldentey

Per fer boca

Pasaràn sigles i tal vegada es poble de Manacor no vorà un altre fill tan il·lustre com l'amo'n Llorens Caldentey de Ca'n Aulesa. Va morir fa poc, però el seu esperit viu i viurà dins es nostre poble molt més que no el seu còs, que visqué prop de cent anys.

Aquest sant homo de Deu, personificació de s'anima manacorina autèntica, se mereix qualsevol obsequi, qualsevol homenatge, ¿que dic jo? un monument etern que hi contribuïssen tots es manacorins. Es poble, que és qui té més bon criteri de veritat, ja ha feta sentència i ha dit que era un sant, i, diguent aquesta paraula, e'hu vol dir tot.

A una altra ocasió mos ocuparem de la vida privada des nostre héroe; ara mos hem d'ocupar un moment de sa vida pública: però en part només, puis sols escriurem aquí alguns fets o exemples replegats de sa boca des poble, que solen retratar una persona molt millor que ses paraules o alabances d'un escriptor, que moltes vegades són exageradas.

Tan sols hem espigolat una estona i hem fet una manadeta petita de variès espigues, això si, garrides i coloret d'or, a semblansa d'aquelles manades que encara solen dur an el Sant Cristó de Manacor, que tant estimava l'amo'n Llorens, com aquelles manades que solen fer es pa moreno, però que dona vida sana i robusta. Si un s'hi entretengués, creim que no sols en poria fer una garba, sino aduc una carretada.

Sens més introducció vegem quins son aquests exemples que segurament veuràn am gust, no sols es de Manacor, sino tots es mallorquins i tots es qui parlen sa nostra dolça llengü alladessà la mar.

I.

¡Torne-hi, cap-vermeil!

L'amo'n Biel de So'n Vaquer, que era un homo gran i gros i des més esforsagats, no sols de Manacor, sino també de tota Mallorca, quant estava en sa virtut solia dir: —A dos personatges men por únicament i a nigu pus; que son el Sant Cristó i l'amo'n Llorens Aulesa.—I efectivament, aquest derrer, encara que no era gaire gran, era de tan bon llenyam, tan sà i tan poc corcat, que pareixia d'ausina, tañada de lluna. N'hi havia pocs que li poguessen banyar es nas de saliva.

Quant era un jovensà de prop d'una trentena d'anys, li succeí aquest pas, que és un poc extrany, però ben cert, com tots ets altres que contarem. Anava l'amo'n Llorens de cap a Ciutat, tot solet, en sa nit, am so carro de parei, ben carregat de sacs de blat, que el duia a ca's seu Senyor, el noble

Cavaller Oleza, del qual era majoral i d'ont li vengué el sobre-nom. A les hores encara hi havia bastants de lladres per Mallorca, que les agradava viure esquena dreta i donar retgirones i qualque cosa més an el proïsme; i vetaquí que, quant fone devers ses costes d'Algair, s'hi presenten dos subjectes desconeguts, i li fan aquesta escomesa:

—¿I ara a on anam, l'amo'?

—Duia, diu ell, aquesta carretada de blat a ca's Senyor, de Ciutat.

—¿Si? diuen ells. Idò antes de més raons, ¿es doblers o la vida!

—No hi ha inconvenient, diu ell. Esperau un poc les vos daré, que estí més sa vida que es doblers.

Pega bot des carro, se'n va a sa sarríeta a on solia dur sempre de reserva un parei de camelles de ferro, n'agafa una i tot amb u enteferra camellada a un d'aquells dos lladres i el deixa estès tan llarc com era. S'altre, com veu que repartien tal bescuit, li estreny com un llamp sensa voler sebre que li passava an el seu company.

L'amo'n Llorens que, encara que humilíssim i que mai havia fet mal més que an es pa, no tenia res d'escrupulós i sabia molt bé que en defensa propia poren matar un homo sensa pecar ni venialment, quant va veure aquell lladre estès, se retgirà un poc perque creia que hauria fet llarc, això és, que l'hauria mort; però veient que alenava ben bé, el posà damunt es carro, i quant fone an ets hostals d'Algair l'assistí fins que cobrà completament, i sort encara que allò només va esser es cop; hauria pogut esser molt més.

Aquest pas el mos contà una persona molt normal que el sabia de boca des mateix l'amo'n Llorens.

J. P.

Bibliografia

Vida i Actes del Reverent Mestre i Mar-
tir Ramon Lull Ara novellament escrits
per Llorens Ribet, prevere Conferencier
llegides an el Saló de Sessions per invita-
ció del Excel·lentíssim Ajuntament de
Palma de Mallorca, i publicades per son
acort i a ses despeses. En la daurada
Ciutat de Mallorca, per Josep Tous,
impressor. (1916.) Un volum de XIII—268
pianes de 195 x 129 mm.

Agraïm a Mn. Ribet s'exemplar que ens ha
enviat d'aqueixa gentia Vida del Bt. Ramón
Lull, que va escriure amb motiu des sisè Cen-
tenari de la mort d'aqueix gran polígraf, lo
més gros que hàgem tengut mai a Mallorca,
Vida que s'Ajuntament de Ciutat ha tenguda
sa gran idea de publicar. Es una llibre escrit
de mà mestra, ben amerat com estava s'autor
de lectures lulianes, conseguint amb això
aglapir i clavar dins es seu llibre tot s'esperit,
tota s'anima del Bt. Ramón, es vols sublimes
de sa seua intel·ligència, ses emocions més
íntimes, es batecs més fondos de seu cor d'e-
namorat de Deu en grau suprem. ¿Voleu conèixer
d'aprop el Bt. Ramón Lull? Lletgiu i
ensaboriu aqueix llibre de Mn. Ribet, an-e qui
enviam sa nostra més coral enhorabona.

Es llibre va dedicat (aborronau-vos centra-
listes!) an es gran homo d'Estat, gloria de Ca-
talunya i columna de la Patria, l'Excm. Se-
nyor N'Enric Prat de la Riba, President de la
Diputació de Barcelona, autor de l'obra clàs-
sica La Nacionalitat Catalana, Caporal de
tots es Nacionalistes, Oracle de la Liga Re-
gionalista i de tot el el moviment catalanista
positiu. Aqueixa dedicatori va en llatí clàs-
siquissim i califica el Bt. Ramón de Català de
Mallorca: «... de gestis Raimundi Lulli CATHA-
LANI DE MAIORICIS» (de les gestes de Ramón
Lull, CATALÀ DE MALLORCA.)

¡Vaja, mallorquins de bona voluntat, que
vos apreciau d'estimar ses glories de Mallor-
ca, i no teniu temps ni preparació científica
per investir ses obres maravelloses que deixa
escrites el Bt. Ramón! aqueix llibre de Mn.
Ribet vos aixarma es camí, vos mena per sa
mà i vos fa entrar dins s'anima, dins s'ente-
niment, dins es cor del Bt. Ramón, i vos dona
a tast tota sa mel de maig que rafja des bres-
cam que aquell gran enamorat de Deu deixà
dins ses seues obres sublimes. Lletgiu-lo es
llibre de Mn. Ribet si voleu conèixer d'aprop
el Bt. Ramón Lull; és no conèixer-lo és un
mancab, una minva, una afronta per tot bon
mallorquí.

Declaracions del Rei d'Espanya.

Es President des Foment des Treball Nacional de Barcelona. Sr. Comte de Caralt, aqueis dies anà a veure el Rei i aquest li digué:

—LI DIC A VOSTE PER COSA CERTA, i l'autoris per que hu diga an es Socis des Foment, QUE ESPANYA NO SORTIRÀ DE SA NEUTRALITAT; JO EN RESPONC.

¡Santes paraules! Beníssim!

¡Que Deu nostro Senyor tenga sempre l'Espanya de la seua mà i il·lumin es qui mos governen i los assistesca per sa part més convenient per que se salvi sa barca en mig d'aqueixa maror feresta que atabuixa de tan mala manera casi totes ses nacions d'Europa!

Escoltem als uns i als altres

«Es un fet innegable que ets aliats avencen en un determinat sector del Somme. Serà, si es vol, discutible si aquest avenç els reportarà profit en relació a la situació general, o si constituirà una operació estèril, com la de la Champagne; però tampoc es pot negar que els alemanys, al Somme, donen mostres d'una passiviat estranya, sobre tot en ells, que tantes vegades han demostrat tenir iniciatives i energia.

«Els aliats inunden de projectils de artilleria les posicions alemanyes, trabalsant-les, capgirant-les, rompent les xarxes de filferro, fent-les en fi insostenibles; i a les hores la infanteria es llança a l'atac i troba la tasca relativament facil. La posició alemanya presa esdevé una posició francesa que serveix de base per a un ulterior atac. ¿Com és que ets alemanys, que precisament ensenyaren als aliats la preparació de l'atac per mitjà de l'artilleria, (Dunajec, Verdun), no apliquen al Somme el sistema que els francesos confessen haver pres d'ells? ¿Com és que no canonegen —ja que no els manquen canons ni municions— la nova posició francesa i a son torn la fan insostenible evitant així un nou atac?

«Dugues menes de raons s'han donat per explicar aquesta anomalia; les dels tècnics aliats i les dels tècnics alemanys. Parlo de tècnics, i no d'Estats Majors ni d'alts comandaments, que aquests no tenen la costum d'explicar al públic els motius de la seva conducta.

«Raons dels aliats, especialment dels francesos:

«Els alemanys es troben amb una artilleria menys eficaç que la francesa. Per exemple una granada del 220 francès conté 36 kilos d'explosiu, i la similar del 210 alemany, enc onté 18 kilos. El bombeig francès és, per tant, doblement eficaç que el bombeig alemany.

«A més, el canó 75 francès de poca eficacia en la ofensiva perque tira massa rasant, és d'una utilitat incomparable en la defensiva. Cap força enemiga pot aventurar-se en un espai batut per uns quants 75. Els alemanys saben de sobres aquests extrems; la ineficacia del seu bombeig, i la unitilitat d'un atac d'infanteria contra els 75 francesos. De aquí ve que desisteixin d'atacar limitant-se a la defensiva.

«Raons dels alemanys (especialment del «Berliner Tageblatt» i «Gaceta de Francfort):

«L'alt comandament alemany estava perfectament enterat del projecte d'ofensiva dels aliats, ja abans de començar. La premsa aliada l'havia anunciat molt datalladament, els aviadors senyalaven concentracions de tropes i el servei d'informacions (espionatge), havia proporcionat tota mena de detalls.

«Dos camins hi havia per seguir: anticipar-se amb una ofensiva enèrgica, ja al Somme, ja accentuant la de Verdun o mantenir-se a la defensiva. L'Estat Major, estudiat i calculat tot, preferí això darrer. La ofensiva podrà proporcionar un guany possible de terreny;

la defensiva, proporcionava un desgastament segur de l'enemic, consistent en un gran nombre de baixes, amb un mínim de baixes alemanyes. El gran interès, el primordial interès a'emany, en la situació actual de la guerra, no està en avançar a França dos o quatre o deu kilòmetres, o perdren altres tants, sino en que francesos i anglesos tinguin les majors baixes possibles. Com no disposen de les reserves d'homes que té Alemanya, cada baixa és un greu perjudici per als aliats.

«Per això es defensan obstinadament els alemanys al Somme, i després retrocedeixen i retrocediran tant com siga precis, perque la reculada dona a l'enemic ventatges tàctiques, però cap ventatja estratègica, i l'oblida a emprar grans contingents i a sofrir baixes enormes i per això, per aquests resultats, el Kaiser primer i l'Hindenburg després, que han anat al Somme i han vist pels seus ulls el que allí es feia, ho han aprovat plenament i han felicitat als generals alemanys.

«Això és, molt resumit, el que diuen els uns i els altres. Vos lector, llegiu, sospeseu i trieu.

B. de Rocafort.»

El Bisbe de Langres i es Ministre Cochín

An es Govern francès hi ha un Ministre sensa cartera, que es un des caporals de sa política catòlica de França En Dionís Cochín.

Idò el Bisbe de Langres, francès també, li ha escrita una carta, no fa gaire, dient que, a pesar des grossos i heroics sacrificis que fa França, Deu encara no li concedeix sa victòria. Hi ha, diu, qui se'n estranya, hi ha qui blasfema, hi ha qui demana que més hem de fer. Lo que falta, és que es qui han trobadas a favor de França aliances terrenals, no han volgut encara amb un acte oficial demanar s'assistència i sa protecció divina. Que es qui retgeixen sa nació acudesquen a Deu i obtindrem sa victòria. Deu espera França. Vos que sou des Ministeri come catòlic, vos toca alzar-hi la veu i ablanir s'obstinació que mos allunya de sa protecció divina. Deu mos donarà sa victòria quant la França oficial acudesca amb so poble francès a Deu. França, Sr. Ministre, espera sa vostra enèrgica intervenció envers d'aqueixa cosa.

¿Provarà En Cochín de fer res de lo que li diu el Bisbe de Langres? ¿Los ginyarà an ets altres Ministres a donar tal passa? Amèn que los ginyàs! Amèn!

¿Què és més mal?

Es un mal que es submarins tirin a fons tantes de naus carregades de merques que valen milions i milions; però ¿i es voler matar de fam tots ets alemanys i austriacs, no sols es soldats, sino tots es qui no hu són, ets infants, ses dones, es veis d'Alemanya i Austria? ¿això no és mal? I ¿que volen fer ets aliats més que això? ¡matar de fam tota sa gent d'Alemanya i Austria i esborrar aqueixes dues nacions des mapa! ¡Vaja quins humanitaris que mos són sortits ets aliats! ¡Això és tenir sentiments nobles! ¡Això és esser civilisats!... ¡Com es verneidíssim!

Escoltau un Bisbe francès, qui parla

Baix Jes títol de No mos fassem il·lusions publicà dalt Revue Mariale, Monsenyor L. Clerc-Renaud, Bisbe d'Elée, dia 26 d'agost, aquest article, que bé mereix que el meditin es francòfils que hi ha a Mallorca d'idees cristianes.

«Què serà França, diu aqueix Bisbe, lo endemà d'haver conseguida sa

victoria? (1) Han contestat de diferents maneres; pero totes ses opinions concorden en dir que tendrem una França regenerada. Vertaderament seria sensible, en efecte, que, després de semblant engronsada, sa nació cometés ses mateixes errades.

«Se pot dir, parlant en general, que es Govern que presidirà es tractat de pau que firmarà en nom de França, estarà en condicions de dictar sa seua voluntat; es poble hi tendrà molta de confiança. ¿Què és lo que podem esperar? ¿porem estar segurs? ¿Porem es catòlics, que posam ets interessos eterns part demunt ses coses d'aqueix mon: noltros que amb sa llum de sa fe veim sa via que fan ses coses, ¿porem esperar una temporada de prosperitat relligiosa p'ets nostros país? ¿Tendrem sa llibertat de manifestar ses nostres creencies? Les respectarà es Govern? Aquesta guerra ¿farà desaparèixer per a sempre s'atmòsfera de sospites a on viu fa coranta anys es catolicisme? Es crit de *Guerra an es clericalisme!* Això és s'inimic! (aquí hi ha un blanc de dues retxes que ha taxades sa *Censura*), serà encara es crit de combat des jacobins presents i futurs?»

«No hi dupt gens a dir que desde es punt de vista relligiós i baix de sa reserva de successos imprevists, no hi haurà mudansa notable en s'actitut des Govern envers des catòlics. Mai ses circumstancies havien favorit millor es Govern per manifestar-mos un poc de simpatia, i amb tot i això no hu ha fet.

«Escriuen, publiquen que ses nostres divisions interiors han desaparegut definitivament; jo voldria que fos així, però no hu veig que hu sia. Sens dupte ara per ara es Govern té preocupacions més urgents que anar-se'n a molestar-mos. Sa treva continua; però una treva per sa seua essencia no dura més que cert temps. Quant haurem vençuts ets alemanys (2), es nostros Ministres no creim que arreeonin sa partida de lleis forjades aqueis trenta anys derrers contra l'Esglesia; han dit massa que son lleis que no's poren tocar, per haver-les d'arreeonar asset-suaixi.

«Acab de lletgir uns articles de Mr. Barrés sobre la Beata Juana d'Arc (*Echo de Paris*, 10 i 14 de maig; tots ells són d'una bella inspiració; s'hi veu que el culte a la heroica Lorenesa penetra més i més dins s'anima des francesos. Fins En Lleó Bourgeois se sent atret de tan bella figura! És ver, vetaquí una victòria imprevista. En Barrés no està lluny de creure que s'unió està feta, gracies a la Santa de la Patria; jo aprou es seu optimisme. Tots es que lletgiràn aqueis articles d'En Barrés, corroboràn coratge: no manca més que un copet, i sa festa de Juana d'Arc serà festa nacional. Desgraciadament Juana d'Arc és un exemplar de santa; l'Esglesia l'ha col·locada dalt ets altars. Per aquest motiu, i pot ésser just per això, mai es nostros actuals Ministres acceptaràn sa proposta d'En Barrés. Fins que hauràn llibertats es seus esperits, no obraràn conforme es punt de vista de sa nació, que és part demunt tot una nació catòlica (3). Molts d'altres exemples robusteixen aqueixa opinió. ¿Quina és sa raó d'Estat que du es nostros Ministres a rebutjar tot acostament an el Papa? ¿Per que es Govern ha cridats an es Ministeri socialistes de marca com Guesde i Sembat i ha oblidats intencionadament homos tan eminents com es difunt Comte de Mun o Mr. Piou, Mr. de Lamarzelle i tants d'altres? ¿Tracta de desfer

1 No oblideu que és un francès qui parla. Es francesos sempre creuen que han de guanyar.

2 ¿Quant serà això? No hu creim que plo-ga d'aqueix tro!

3 No acabam de veure sa cosa així com la presenta aqueix Bisbe. No mos sabem explicar com una nació catòlica haja consentides an es seus Governos sa partida de coses que França ha consentides an es seus governants contra l'Esglesia i sa Relligió.

ses injusticies comeses contra es Cle-ro, que tan generosament escampa sa sanc per salvar la Patria? ¿A on ni quant ha demostrat es Govern cap idea d'això?»

«No mos il·lusionem massa aviat en tot això. Creim ferm que es nostros Generals mos duràn a sa victòria. Creim també que es Govern ho farà de tot per ajudar-hi; però en tot lo que pertoca a relligió, en tot lo que fa referencia an es pervindre relligiós de França, no contem més que en ses propies forces, que per altra part creim que mos basten, si nosaltres volem de bon de veres. Nosaltres som es nombre; es dia que volguem de ver, serem sa forsa».

Ja mos agradaria ferm que fos així com diu aqueix Bisbe francès; però tenim massa por de que no pass d'una il·lusio patriòtica i generosíssima. Deu fassa que mos enganem. Amèn!

Anau-vos-ne a fiar de ses notes „aliades”!

Ja sabeu quin rum-rum varen moure es francesos contra ets alemanys sobre si aqueis se'n havien duits ets homos des Departaments de França que aquells ocupen, cap a Alemanya a fer trinxeres i municions.

Idò ara resulta que no hi ha res d'això, segons conta *Norddeutsche Allgemeine Zeitung*. Vetassí lo que hi hagué: L'alt Comandament Alemany la derreria d'abril, enguany, va treure de ses ciutats des nord de França Lille, Roubaix i Tourcoing vint mil habitants perque amb motiu d'ets inglesos no deixar passar barques amb merques cap allà on Alemanya domina, io qual no permet desplegar degudament ses industries que hi ha an aquelles ciutats i sos contorns, i això fa que ets obrers no tenguen tanta de feina com tenien primer i aumenta sa carestia i sa fretura des queviures, i es brassos que sobraven an aquelles ciutats, feien falta per conrar es camps d'aquells Departaments, que no convé que estiguen sense conró per no augmentar ses dificultats de s'alimentació d'aquella gent; per tot això s'Autòritat Superior alemanya va dispondre que ets homos d'aquelles ciutats passarien a treballar an es camp, no dins Alemanya, sinó dins aquells Departaments francesos que ets alemanys ocupen, a fi de porer aprofitar s'esplet i besquetjar remeis econòmics an aquelles regions. Com se suposa, an aquells homos de Lille, Roubaix i Tourcoing los asseguraren es seu corresponent jornal i manteniment, i els ho han complit, això és, els han pagat es jornal i els han procurada bona alimentació

Aqueixa treginada de gent se feu en tot orde i compostura com solen i saben fer ses coses ets alemanys, que no pateixen d'esburbats ni imprevisors.

Tal treginada no va ésser només d'homos, sino de dones, però aquestes eren triades, això és, just se'n menaren aquelles que sabien i porien fer tal feina del camp. I no sols feren això ets alemanys, sino que cercaren allotjament per tots aqueis treballadors i treballadores i per ses seues respectives families, a fi de que negú estigués descompassat. Ets homos fadrins los compartiren amb estols.

S'immensa majoria d'aquells treballadors i treballadores, lluny d'estar gens fellows de que los se'n haguessen menats a fer tal feina, n'estaven contents, perque per tot trobaven bona cara, bon tracte, bon manteniment i bon guany.

Per procurar ets alemanys més comoditats an aquella gent, organisaren un servici de comunicacions entre aquella gent i ses seues families, parents i amics que hevien deixats a ses seues ciutats respectives, a fi de que se poguessen passar totes ses noticies que voldrien.

Tan poc fellows estaven molts d'a-

quells treballadors d'aquell estat de coses, que, com hagueren replegat ses cul·lites, demostraren ganes de seguir treballant per allà.

¿Que hi ha de lleig ni injust en tot això? Absolutament res. Basta dir que és rigurosament conforme a lo que estableix es Conveni Internacional de La Haya sobre *guerra terrestre* dins s'article 43. Segons aqueix Conveni, es bel·ligerant que ocupa un terreny, hi ha d'assegurar s'alimentació des qui l'habiten, de sa millor manera possible. I ¿què és lo que han fet ets alemanys dins es tros que ocupen de França, més que això que establí es Conveni Internacional de La Haya, allò que dicta es simple bon sentit que ha de retgir sempre es Govern des pobles civilisats.

Això és lo que han fet ets alemanys, calumniant-los es seus contraris de tan mala manera, presentant-los com uns despotes i barbatxos.

S'ofensiva franco-inglesa an el Somme.

Sobre aqueixa ofensiva, qui sent ets inglesos i es francesos, sembla que aquests cada vegada que ataquen ets alemanys, les havien de fer botir de dins França; si un sent ets alemanys, no és gaire cosa lo que logren francesos i inglesos amb tants d'esforsos i sacrificis d'homos i municions com posen per triomfar. Sa questió és que mos trobam a's darrer dia de setembre, i ets alemanys segueixen dins França, casi an es mateix punt que ocupaven sa primeria des juliol, que comensà sa gran ofensiva franco-inglesa per sa banda del Somme.

Sobre tot això és molt lluminós un article que dia 22 d'aqueix mes publicà dalt *La Veü de Catalunya* es critic militar d'aqueix diari, que ni és germanòfil ni francòfil. Lletgiu-lo, que bé s'ho mereix. Veltassí:

Més fantasies des submarins.

Divenres (dia 22) un submarí amb bandera au-triaca, a devers 117 milles de Mallorca, aglapí un bergantí italià, *Garibaldi*, de 2000 tonellades, de sa matrícula de Genova, carregat de carbó mineral i el trà a fons, donant temps a sa tripulació per posar-se dins dues llanxes, una de les quals arribà a Santa Ponsa dia 23 hora-baixa i ets altres es Patrò-Bach los recullí a s'illot de Malgrat. Tots trobaren cobri a ses cases de Santa Ponsa, a on l'Exm. Sr. Marquès de la Torre los obsequià tot quant va sebre. Aqueis naufreces contaren que dia 21 veren un bot salva-vidas girat i bigues que nedaven i abans havien sentides canonades, suposant que es submarins havien afonat un altra navili per allà.

Diumenge dematí sortí devers es port d'Andratx una llanxa salva-vides amb catorze naufreces des vapor anglès *Charterhouse* que un submarí l'havia afonat dissapte a unes trenta milles de ses costes de Mallorca. Es vapor anglès, de 5000 tonellades, duia un canó i el desparà deu pics contra es submarí, però mai l'endevinà, fins que es submarí tengué més bon dret i el tirà a fons, i se'n dugué presos es capità des vapor i es dos artillers que desparaven es canó.

Diumenge mateix, demunt les quatre des cap-vespre arribaren a Banyabufar 23 naufreces des vapor norueg *Buffjodt Berge*, que de Blytch se'n anava cap a Genova carregat de carbó; l'oplegà un submarí i l'afonà, donant temp an es tripulants per tirar se dins llanxetes i així pogueren arribar a ses nostros costes.

Dissapte (dia 23) dematí a devers vint i cinc milles de sa Dragonera un submarí aglapeix un vapor italià, *Nicola*, de Genova, de 3442 tonellades i al punt l'hagué afonat, safvant-se sa tripulació, composta de 36 persones, que

pogueren arribar an es port d'Andratx.

Es mateix dissapte dia 23 entre Miramar i Valldemosa se sentiren moltes de canonades dins la mar. Creuen que era un submarí que les se dava amb un vapor mercant. No pogueren aclarir es net de sa penyora.

Diumenge mateix a Banalbufar sa banda des matí destriaven a s'entrelluu de la mar un vapor que les se donava amb un submarí, i venguen canonades, i més canonades fins que aquell vapor desaparegué; però, entrada de fosca compareguren 29 naufreces d'un vapor, que resultà ésser anglès, *Broncoln* de nom, de Cardiff, que aquell submarí acabà per tirar-lo a fons i abans va prendre es Capità i es dos que havien desparats es canons, i los se'n varen dur, deixant fogir ets altres, que desembarcaren a Banyabufar. Aquest vapor anglès era demés de 8000 tonellades i anava carregat de carbó de pedra.

Dilluns s'embarcaren cap a Barcelona cinquanta nou naufreces d'aquels navilis tirats a fons.

Dilluns mateix arribà noticia de que 14 naufreces des vapor anglès *Charterhouse*, tirat a fons el dissapte devers sa Dragonera, arribaren a sa cala de St. Vicens d'Eivissa.

Dia 27 un submarí austriac tirà a fons a 50 milles de sa Dragonera un vapor anglès, *Rallus*, de 1572 tonellades carregat de carbó de pedra, que'l duia a Liorna. La tripulació composta de 25 persones, arribà a Sòller en dues llanxes. Digueren aqueis naufreces que havien vist com es mateix submarí aquell mateix dia havia tirats a fons altres dos vapors i una barca de vela.

Es mateix dia un altra submarí a trenta milles de ses costes de Pollensa tirà a fons un vapor noruec *Vindeggen*, de 4000 tonellades que duia carbó de pedra d'Inglaterra a Italia. Sa tripulació se salvà, desembarcant a Alcudia.

Barrisc de noticies de sa guerra

Arribades dia 21

—Es nou Ministeri grec és francament germanòfil, això és, no és favorable an es trucs i baldufes que es senyors aliats fan dins Grecia, potetjant sa dignitat i es dret d'aqueixa nobilíssima nació, digna de millor sort.

—Un fill de Mr. Asquith, President de Ministres d'Inglaterra, que batallava an es front anglès de França, dia 15, passa d'aqueix mon, a l'altre, víctima de sa guerra. ¡Bon repòs i bon re-mej que Deu li do!

—Dotze Divisions alemanyes (cada Divisió són uns vint mil homos) han passat es riu Danubi, i uns han pres cap a Macedonia i altres cap a Rumania, avensant Dubrutja endins.

—Un diari holandès, *Nieuwe Amsterdamer* demana an es Parlament d'Holanda que intervinga davant es Govern rus a favor des presoners alemanys, perque lo que Russia los fa patir i lo malament que los tracta és una cosa feresta de tot.

—Es diaris aliats havien escampada sa noticia de que es búlgars havien assassinat el Bisbe grec de Doiran. Una Comissió Internacional que tracta d'aclearir ses coses de sa guerra, ha declarat que tal Bisbe és viu i està a i fort retgint sa seua Diócesi. I ara anau-vos a fiar de ses noticies des paperingos aliats.

Arribades dia 22

—Es russos que entraren dins Rumania per tirar-se demunt Bulgaria i apoderar-se'n, ja duien tot una brigada d'empleiats per comanar-los es govern i administració de ses ciutats búlgares, així com les anirien conquistant. Idò bé es búlgars-alemanys han fets presoners tots aqueis futurs *empleiats* i ara los fan servir per agrenar els carrers. ¡Vaja quina idea que han tenguda!

Arribades dia 23

—Es russos sembla que se'n han duita una derrota devers la Dubrutja (Rumania). Es general Mackensen, comandant ses forces búlgares i alemanyes, se'n desfà com tot un homo, fent menjar molta de pols an es contraris.

—Es socialistes alemanys celebren un congrés a Holanda, i se són declarats contraris de que Alemanía demani sa pau i que hi ha que defensar Alemanía contra tots es seus contraris.

—Ets aviadors alemanys han bombetjat gran un depòsit de municions dels aliats devers Calais, i sembla que hi feren molt de maig. Diuen si hi causaren cent milions de pessetes de mal.

—An es front de Riga entre ets alemanys hi ha moltes de tropes turques que fan foc contra Rússia; van vestides com ets alemanys amb una mitja lluna an es cap per contra-senya.

—S'embaixador del Japó a Roma ha dit que sa seua nació està feta una fàbrica immensa de municions, però que es russos se veuen molt endidalats per falta de transports.

—Telegrafien d'Alemanía que un submarí alemany ha tirat a fons un vapor aliàt ple de soldats dins es Medi terrani. No diuen si se'n salvaren de soldats. ¡Deu mos quart de desgracies!

Arribades dia 24

—Es Ministre de Treballs Públics de França per donar feina an ets afollats de sa guerra, ha uberta una escola per ensenyar-los bona lletra a fi de que puguen fer d'escrivents de notaries i d'altres oficines. Molt ben pensat.

—Es cap-pare socialista Gustau Hervé dalt es seu diari *La Victoire* se lamenta des grans progressos que búlgars i alemanys han fets devers la Dubrutja dins Rumanía i se demostra molt retirat de que a Rumanía no n'hi prenga com a Bèlgica, Servia i Montenegro, que los ha costada s'existència s'anar amb sos aliats; i excita es russos a que vagen més que depressa a ajudar an es rumans, si no volen perdre-hu tot.

—Es célebre crític militar de *The Times* de Londres diu que Alemanía pot aplegar 600.000 homos des diferents fronts i tirar-los dalt Rumanía.

—Ets aviadors austríacs han tornat volar part demunt Venècia, amollant-hi bombes a rois, fent mal-bé importants edificis. ¡Quina llàstima!

—Búlgars i alemanys han reculat un poc dins la Dubrutja fortificant se a unes posicions que preparaven, molt ben ideades.

—Es célebre ex-secretari de D. Carles, En Melgar, ha publicat un altre follet contra es carlistes i Alemanía. L' homo fa llamada perque es partit carlista en massa es germanòfil, i amolla raigs de dois i cadufos; an'e qui pega fort és an el *Correo Espanyol*. ¡Pobre Melgar! no sabem com no veu que pert es temps!

—Telegrafien de Viena que es russos tenen tantes i tantes de baixes amb tants de combats com hi ha entre ells i ets alemanys i ets austríacs. A on en tengueren un escàndol gros fons a Rustomky. Es corresponsals des periodics calculen que en tot aquest temps un dia amb altre es russos tenen ciuquant mil baixes cada dia, entre morts i ferits i desapareguts. ¡I ses baixes d'ets alemanys i d'ets austríacs? També deuen esser moltes; no les diuen es telegrames de Viena. ¡Quina destrossa de gent, senyor!

—Sembla que es famós Hindeuburg, des que l'han fet Cap de s'Estat Major alemany, ha feta una passada p'es fronts francesos del Somme i del Mosca, p'es front italià de Goritzia i de Macedonia. Se veu que va viu i que vol sobre la cosa com va per tot.

—Es corresponsal que *A-B-C* de Madrid envià an es front rus, d'allà ha telegrafiat que es pobres, soldats russos van tan poc de guerra, que, quant re-

culen, s'artilleria d'ells de darrera los despara per fer-los passar euvant.

—S'ofensiva franco-inglesa del Somme també està com estacionada, no hi ha casi més que duels d'artilleria. I sa temporada d'ivern que sa costa, i creim que ets alemanys la passaràn poc sa poc llà allà mateix a on se troben ara dins França, apesar de tots es grandiosos triums que inglesos i francesos diuen que obtenen demunt ets alemanys.

Arribades dia 25

—Un telegrama de França diu que des que començà s'ofensiva franco-inglesa an el Somme (sa primeria de juliol) ets inglesos han presos vint i set, tot això dins Eranç. No es cap gran cosa allà on ets alemanys en tenen molts de centenars de pobles francesos en poder seu.

—Es corresponsal d'un periòdic ha visitades oes trinxeres alemanyes del Somme, i diu que no son capaços ets aliats de rompre es front alemany per aquella banda. ¡Ja hu veurem a on s'ajaurà En Gelat!

—Arriben noves de Berlin que alemanys i búlgars dins la Dubrutja (Rumanía) feren com que recular, i embolicaren i embarrilaren sa reraguarda des rumans i russos, quu hu hagueren de donar a ses cames per no esser-hi demés, fogint així cem pogueren.

—Un diari de Berna (Suïssa) estudià sa situació militar d'ets alemanys dins França i Rússia, i diu que no havent-hi p'ets alemanys devers es teatre de sa guerra dins França, punts de gran importància estratègica que pertoqui defensar a tota ultransa, i no essent convenient haver de sostenir una batalla per sa defensa d'una trinxera qual-sevol, és del cas acursar es front alemany. A Rússia, En Hindenburg s'ho ha sabut arretglar de tal manera que es front austro-alemany és tan fort que tots ets exèrcits russos que han provat de rompre-s'hi, han feta fetxida, no han pogut, i ses tropes d'En Brussiloff van mancabant mancabant, que és un horror.

—Diu aqueix crític militar que dins s'exèrcit francès entre es Majors, hi ha gran disgust perque es rumans abocaren tota sa seua forsa a Transilvania, descuidant-se de parar a la Dubrutja, oblidant que ja l'Emperador Trajà se fortificà dins aqueixa regió, consolidant es domini de Roma dins totes aquelles regions.

—Es periòdics grecs diuen que s'exèrcit de Grecia ha deixat en mans des búlgars i alemanys cent cinquanta milions de material de guerrn. Degué trobà s'exèrcit grec que convenia més deixar-ho en mans de Búlgars i alemanys que no en mans d'ets aliats. Cadascú sab quin pa l'assacia.

—Telegrafien de Ginebra (Suïssa) que a un punt de Transilvania es rumans han hagut de recular fins dins Rumanía davant s'investida formidable d'ets austríacs.

—Diuen que ses perdues des rumans, des que entraren en guerra, són setanta mil entre morts i ferits i trenta mil presoners. Es Govern rumà ha privat es periodistes d'esser an es front de batalla. Es lo millor per que no vegen sa cosa llavò hu escandaïn.

—Es búlgars-alemanys devers la Dubrutja segueixen fent-se envant, Rumanía endins.

—Es voladors alemanys han tornat volar dalt Inglaterra, amollant bombes demunt Lincolnshire i p'es contorns de Londres. Eren quinze zepelins, i en caigueren dos: un pegà en-terra fet cendre i cremats es qui el tripulaven; es qui tripulaven s'altra quedaren presoners d'ets inglesos. Ets altres zepelins sembla que feren maig per llar; an es contorns de Londres ocasionaren 28 morts i 99 ferits, segons noticies vengudes de Londres mateix.

—S'ofensiva franco-inglesa an el Somme no resulta tan feresta com es diaris aliats la pinten. Basta dir que Alemanía ha ocupats 29 000 kilome-

tres quadrats de Bèlgica i 21 000 kilometres quadrats de França des que esclatà sa guerra. I ¿quant vos creis que n'han recobrats es francesos i ets inglesos an el Somme? Idò just mil cinc cents kilometres quadrats, és a dir, un tres per cent de lo que ets alemanys los han pres. Mirau si hi estàn enrrera d'haver pres an ets alemanys lo que ets alemanys los han pres a ells. ¿I si aqueis mil cinc cents kilometres quadrats los han costats tants de mils i mils de morts i ferits i tants de milions de municions que no les costarà prendre an ets alemanys es coranta vuit mil cinc cents kilometres quadrats que encara los manquen? Amb tota sa nostra tra ànima planyem es soldats, inglesos i francesos!

Arribades dia 26

—Un grec que pogué fogir d'Atenes i espitar-se a Berlin, conta coses grosses de ses injusticies i vexacions d'ets aliats demunt Grecia. Ets aliats e-hi han organitzats uns estols de malfactors que corren per tot per molestar i atabuixar es qui se distingueixen més come germanòfils. Diu aqueix grec que es poble a Grecia està irritadíssim contra ets aliats i confia tothom amb el Rei Constantí i amb Alemanía. S'exèrcit i s'immensa majoria de sa gent són germanòfils. Es còs d'exèrcit grec que se rendí a Kavala, se rendí perque no tenien p'es bec per motiu de que ets aliats de Salònica no deixaven passar es queviures que de Grecia los enviaven. Cada dia hi ha baralles de grecs amb francesos.

—Sa Junta Revolucionaria grega de Salònica, obra d'ets aliats, contra el Rei de Grecia, ha rebut un milió i mig de francs per tirar endavant contra el Rei i sa nació que el segueix. Sembla que es Govern d'Atenes perseguirà es Majors i Oficials que s'unesquen an aquella Junta Revolucionaria.

—A Alemanía és estat bon any ferm. Se son reunides an es Ministeri de l'Interior ses Lligues Econòmiques i regonegué tothom que contenen en queviures abastament i que no hi ha que tenir por d'haver de patir fam ni de que Alemanía s'haja de donar per falta de remeis per viure, per que en té tants com n'ha mester.

Arribades dia 27

—Es voladors austro-alemanys han bombetjat Bukarest, capital de Rumanía.

—Devant el Pireu (port d'Atenes) hi ha 85 bastiments de guerra, francesos i inglesos, que duen vuitanta mil homos de desembarc.

—Sembla que Alemanía ha fet a sebre a ses nacions neutrals que ha resolt fer més intensa, més forta sa guerra submarina per que sia més efectiu es bloqueig des seus contraris; i que per lo mateix ses naus que dugen contrabandol de guerra a cap nació contraria d'Alemanía, sien d'on sien aqueixes naus, es submarins les tirarán a fons allà on los aglapesquen.

—Es célebre ex-President de Ministres de Grecia, Venizelos, s'és alsat cap de bandolina des revolucionaris contra s'actiu del Rei Constantí, que no vol fer guerra a favor d'ets aliats; altres cap-pares li fan costat i s'en volen anar a Salònica per declarar-se ubertament contra el Rei. Sa situació de Grecia és gravíssima. ¡O sa cavalleria rosada d'ets aliats! ¡O sa cavalleria rosada d'ets aliats! ¡O sa cavalleria rosada d'ets aliats! ¡O sa cavalleria rosada d'ets aliats! ¡O sa cavalleria rosada d'ets aliats!

—Es diari *Zürcher Nachrichten* de Suïssa conta que, després d'esclatar sa guerra, Alemanía ofería a Espanya tots es vapors alemanys fondetjats dins es ports espanyols, per que Espanya hi navegàs i ademés que mos duria carbó, si ets aliats deixaven passar es vapors alemanys que mos ne durien: Això no se va fer perque Inglaterra s'hi aposà.

Els tres Germans Sabis¹

Eren tres Germans sabis, molt sabis. An els encontorns des poble ahont habitaven tothom els anava a consultar per aclarir diferencies, i rams embuats.

Vet-aquí que sun pare se va morir, i en son testament deixà dispost: an es ff Major lo faig hereu de sa mitat dels meus bens; an es ff Segon, li deix la terça part; an es ff Menor la terça part de's ff Segon Els meus bens consisteixen en disset bous.

Es testament estava clar, i els bous no eren mals de comptar; però des compte des testament no se'n van sebre desfer els tres sabis. I altres sabis, consultats, tampoc.

—Posem'ho en mans des nostrun veinat, —van dir els tres germans. Hi ho feren.

Es seu veinat era un veiet avarquer, que en son bon temps havia estat misatge de pagès.

S'hi van presentar els tres germans, li van explicar es testament de son pare, i li van mostrar els disset bous.

—Troba que es compte no es mal de treure, —va dir es veiet. —Anau a manllevar un bou, per una estoneta.

Aportat es bou manlleuat, van esser divuit els bous.

I digué es veiet:—Es Germà Major que'n prengui sa mitat, que son nou; es Germà Segon que'n prengui la terça part de divuit, o dues parts dels que queden, que son sis; es Germà Menor que's quedi en la terça part de lo que ha tocat an es Segon, que son dos bous. Que fan es nombre de disset bous, que us dixà vostre pare. I ja preu tornar es bou manlleuat.

¹ Me la contà En Juan Pons de Canet de Mitjorn-Gran.

Grans mercès

Les enviam a la Exma. Sra. Marquesa de de Montortal i a l'Il·lm. Sr. Comte de Rótova per haver convidada LA AURORA a assistir a la Consagració del novell Bisbe de Mallorca, a on ells han d'esser Padrins, i que s'ha de fer demà, com diguérem, a la Seu Metropolitana de Valencia. LA AURORA demana a Deu p'el nou Bisbe totes aquelles gacies més avinents que li hagen de servir per esser un Bisbe així com l'ha mester Mallorca, així com esperam que serà lo Rdm. Sr. D. Rigobert Domènech.

Noticies de Manacor

Demà festa grossa del Roser a l'església de St. Vicens Ferrer. A l'ofici predicarà lo Rt. P. Prior, i de cap-vespre a les quatre i mitja sortirà la processó dels quinze Misteris del Rosari.

Tot es mes d'octubre an aqueixa església hi haurà Rosari a sa missa de les cinc i de les sis i mitja i llavò es vespre a les set amb tota solemnitat.

Divenres qui vé hi comensaràn ses Coranta-Hores de l'Amor Hermós, predicant-hi el P. Robert Redal.

Ses figures seques han retut poquet perque sa plena vengué quant va ploure. Així mateix n'han assecades. Es preus a que se venen son bons.

Es porcs grassos van caríssims, com mai los hi havien vists anar. A setze pessetes i mitja sa rova és iai tirat.

Devers ses possessions ja comensen a sembrar ferratges sobre tot.

Ses Monges Franciscanes duen idea de fer gran festa per son Pare St. Francesc d'Assís Dia tres hora-baixa Completes i es dia de sa festa a les set i mitja Comunió General i a les deu ofici solemne i sermó de Mn. Antoni Bauzá, Vicari de la Trinitat de Ciutat, i es vespre plàtica des mateix predicador i *Te-Deum*.